

УДК 37.014.3.091.113:316.772.4

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-6\(11\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-6(11)-04)

<https://orcid.org/0000-0003-2344-5347>

Надія БЛИК

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського, м. Полтава, Україна

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. Актуалізується важливість розвитку комунікативної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи.

До умов розвитку комунікативної компетентності як складника професійної компетентності відносимо осмислення керівником важливості комунікативної компетентності в управлінській діяльності, вміння моделювати комунікативні ситуації, що забезпечують вільний процес спілкування в педагогічному та учнівському колективах; підвищення його професіоналізму; саморозвиток комунікативних здібностей.

В умовах Нової української школи процес розвитку комунікативної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти здійснюється за допомогою нових технологій навчання, що ініціюють їхню діяльну самоосвіту, організаційну культуру, мотивацію, розвиток особистісних якостей, які дозволяють вибудовувати стратегічну і тактичну траєкторію розвитку професійної компетентності.

Визначено комунікативну компетентність керівників закладів загальної середньої освіти як якість ціннісної особистісно-професійної освіти, що допомагає налагоджувати стосунки й у сфері міжособистісної взаємодії, й у сфері ділового спілкування, саме тому зацентровано увагу на винятковій значущості цього складника у розвитку особистості керівника.

У подальшому планується розкрити можливості, що відкриваються перед закладами загальної середньої освіти в умовах Нової української школи, ефективність діяльності якої залежить від рівня розвитку комунікативної компетентності їхніх керівників.

Ключові слова: комунікативна компетентність, керівники закладів загальної середньої освіти, Нова українська школа.

Вступ. Комунікативна компетентність керівників закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) в умовах Нової української школи потребує оновлення змісту. Це викликано потребою розробляти ефективні методики підготовки цієї категорії у системі післядипломної педагогічної освіти відповідно до технологій комунікації управлінця, якими б володів керівник у галузях етичних вимог демократії, відкритості публічної сфери, свободи ЗМІ, забезпечення національних інтересів тощо. Водночас, особистість керівника ЗЗСО має відповідати очікуванням громадськості та забезпечувати довіру суспільства, учнів та їхніх батьків, сприяти реалізації прав і свобод людини і громадянина України.

Комунікативна компетентність керівників закладу загальної середньої освіти – це не просто особистість професіонала, яка має суспільну значущість, зумовлену функціями шкільної освіти: адже це усвідомлення і розуміння української мови учнівською молоддю, яка буде будувати майбутнє нашої держави.

Вихідні передумови. Проблему комунікативної компетентності управлінських кадрів у своїх працях досліджують К. Богатирьов, Т. Браніцька (2016), О. Брюховецька, Г. Гремитьських, О. Гринчук, Н. Зуєнко, О. Кошинець, Л. Орбан-Лембрик, Ю. Погрібняк, І. Шпильова (2017) та ін.

Питання, пов'язані з особливостями комунікативної взаємодії керівників закладів загальної середньої освіти і вчителів, знаходилися в центрі уваги у працях таких науковців: О. Смірної (2006) – формування комунікативної компетентності [10]; Л. Пашко, Н. Ларіної, О. Руденко (2013) – комунікативна компетентність керівника [7]; В. Приходька, М. Приходька (2017) – комунікативна компетентність керівника навчального закладу як підґрунтя професійної культури спілкування [8]; С. Редька (2017) – комунікативна компетентність як

основа успішної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу [9]; Н. Фігури (2018) – інноваційні методики розвитку комунікативної компетентності студентів [14]; Н. Білик (2019) – розвиток комунікативної компетентності вчителів в умовах Нової української школи [4; 15].

Однак ціла низка аспектів комунікативної компетентності керівників ЗЗСО в умовах Нової української школи та її розвитку залишається недостатньо дослідженими. Зокрема, аналіз наукових джерел і дослідження цієї проблеми у закладах освіти показали, що існує суперечність між соціально-психологічними вимогами до професіоналізму керівників і рівнем їхньої комунікативної підготовленості до управлінської взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти.

Формулювання цілей статті: показати як комунікативна компетентність керівників закладів загальної середньої освіти позитивно впливає на зростання їхнього професіоналізму, творчу самореалізацію, що забезпечує їхню успішну управлінську діяльність.

Викладення основного матеріалу дослідження. У науковій, навчальній і популярній літературі постулюється безліч тлумачень таких понять: «комунікаційний», «комунікативний», «комунікабельний».

Згідно з українським діловим мовленням, слово «комунікаційний» має значення «який стосується шляхів сполучення, ліній зв'язку» (комунікаційні шляхи, комунікаційні труби); «комунікативний» – «який стосується спілкування за допомогою мови» (комунікативна роль мови, комунікативний засіб); «комунікабельний» служить для характеристики людини, з якою легко спілкуватися, мати ділові стосунки, яка легко встановлює контакти, зв'язки (комунікабельна людина) [13].

Нам імпонує думка відносно того, що у різних науках існують деякі

підходи щодо розрізнення понять «комунікаційний» – «комунікативний» на підставі виокремлення різних складників поняття комунікації (табл. 1):

Таблиця 1

Підходи до тлумачення понять «комунікаційний» та «комунікативний» у різних науках (за матеріалами Т. Ткач [11])

Дослідник	Комунікаційний	Комунікативний
Ф. Шарков, Ю. Сложенікіна (термінознавство)	Співвідносний з поняттям комунікації як структури, системи Система	Співвідносний з поняттям комунікації як процесу Процес
Н. Муравйова (організаційні та мовні аспекти медійної та бізнес-комунікації)	Характеризує комунікацію в широкому розумінні як процес взагалі. Поведінка комунікантів у широкому розумінні – процес встановлення відносин з метою обміну інформацією між комунікантами. Загальне	Характеризує комунікацію як контакт, як деякий різновид контакту, як діалог. Поведінка комунікантів у вузькому розумінні – взаємодія, контакт Конкретне
С. Лещюв (фізико-математичні науки та філософія)	Пов'язує з носієм повідомлення Суб'єкт	Пов'язує з повідомленням Контент (пов'язаний з поняттям комунікату, тобто повідомлення)
В. Тищенко (електронні комунікації)	Характеризує як належність каналу і засобам для здійснення комунікації Засіб	Характеризує як належність суб'єкту комунікації Суб'єкт
С. Дацюк (проблеми мовних текстів)	Той, що має відношення до комунікації взагалі Поняття	Той, що безпосередньо вступає чи знаходиться в комунікації Процес

Також погоджуємося з А. Баровською, І. Коваль, що найпоширенішим підходом є розрізнення вищезазначених понять за принципом система – процес [1, с. 150–151]. Змішування понять «комунікаційний» і «комунікативний» є неправомірним. Вони є словами-паронімами, утвореними за допомогою відповідних суфіксів, які змінюють значення твірної основи, і потребують відповідного контексту [там само, с. 153].

У психології комунікативну компетентність визначають як сукупність знань і вмінь учасників спілкування у різноманітних умовах (ситуаціях) і з різними комунікантами, набір комунікативних стратегій разом з володінням комунікативними правилами, максимами і

конвенціями спілкування [3].

Отже, комунікація здійснюється вербальними і невербальними засобами. Невербальна комунікація відіграє важливу роль у комунікативному процесі, особливо у випадках довгих пауз і мовчання.

Розрізняють такі види невербальної комунікації: фізіогноміка (вираз обличчя, зоровий контакт); кінесика (жести, поза, рухи тіла); такесика (дотики, потиски рук, поцілунки); проксемика (міжособистісна дистанція, простір спілкування); паралінгвальні засоби (інтонація, висота і сила голосу, паузи) тощо, все те, що передає певну інформацію про співрозмовника і створює атмосферу спілкування.

Щодо мовчання, яке часто має місце у комунікації, існує науковий погляд, що це один із аспектів вербальної комунікації. Відомо, що у деяких східних культурах мовчання сприймається як вияв мудрості й іноді говорить більше ніж слова (галузь науки, яка вивчає мовчання, називається сайлентологією).

Виокремлюють декілька типів комунікативно значущого мовчання: мовчання при зміні комунікативних ролей; мовчання з метою обдумування наступної репліки; активне мовчання «слухача»; вичікувальне мовчання на реакцію чи відповідь співрозмовника [2, с. 225].

У *соціології* комунікативна компетентність входить до структури соціального статусу поряд з такими компонентами як спосіб життя, освітні і професійні характеристики індивіда-комуніканта; більше того, маючи достатній запас фонових знань про певне суспільство, можна визначити деякі ознаки соціального статусу індивіда за рівнем його комунікативної компетентності [6].

За С. Редько, комунікативна компетентність – це здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; сукупність навичок та вмінь, необхідних для ефективного спілкування;

ситуативна адаптивність і вільне володіння вербальними та невербальними засобами соціальної поведінки [9, с. 120].

Аналіз підготовки керівників закладів загальної середньої освіти у системі післядипломної педагогічної освіти свідчить про наявність низки недоліків у їхній комунікативній підготовці. До них, зокрема, належать такі:

1. Недостатня увага приділяється саме комунікативному аспекту підготовки, що може викликати проблеми у побудові взаємостосунків (це особливо гостро відчувається малодосвідченими керівниками на початку їхньої управлінської діяльності).

2. Маючи ґрунтовну спеціальну професійну підготовку керівники ЗЗСО часто виявляються неготовими до налагодження взаємостосунків із підлеглими та допускають серйозні прорахунки в організації комунікативної діяльності.

3. Недолік вбачається і в орієнтації комунікативної підготовки управлінців лише на формуванні комунікативних знань, а не на розвиток комунікативної компетентності й відповідних особистісних якостей.

Як наслідок, серед труднощів, які відчувають керівники ЗЗСО в реальному управлінському процесі чільне місце посідають комунікативні труднощі: невміння обирати оптимальний стиль спілкування, відсутність навичок і вмінь впливати на людей, недостатня увага до рівня сприятливості соціально-психологічного клімату у колективі закладу.

Звернемося до практичного досвіду керівників ЗЗСО.

Наприклад, в Естонії, що входить у трійку лідерів рейтингу PISA, вважають, що реформа освіти має стосуватися і методів управління школою, а саме, що робити директору, щоб школа була успішною?

На Форумі інноваційної освіти про свій досвід розповіла Гііе Ассер, директор Аннелінської гімназії міста Тарту, яка акцентувала увагу на такі

питання: вчителі-новатори та нові підручники; індивідуальний підхід; співпраця та самостійність вчителів; відкритість для батьків і громади; менше керувати. Вона підкреслила, що не можна говорити про якісну освіту учнів ХХІ століття, коли їх у школі навчають учителі, котрі мислять категоріями ХХ століття і викладають матеріал за старими підручниками.

Учителі не мають права «сортувати» учнів на кращих і гірших. Треба знайти підхід до кожного. Не можна керуватися твердженням, що якщо від природи не дано досягнути якое знання, то нічого в дитини не вийде.

Директор запевняє, що найбільший виклик сучасної школи – це співпраця вчителів всередині освітнього закладу. Вчительський колектив має бути прикладом для дітей. Учителі повинні працювати у команді, де краще розкривається їхній потенціал. Увесь колектив у цій школі об'єднаний у невеликі групи, кожна з яких має свій напрям роботи над проблемами школи. Учителі стали набагато активніше спілкуватися між собою. Як результат – чимало проблем навіть не доходять до директорського кабінету, бо вирішуються по дорозі до нього; вчителі розуміють, що самі можуть вирішити проблеми, вони не чекають готового рішення.

Гіє Ассер приділяє особливу увагу спілкуванню школи з місцевою громадою. Школа має знати, навіщо вона потрібна громаді. Директор запевняє, що треба працювати відкрито, щоб і вчителі, і батьки одержували той результат, на який кожен сподівається, а для цього потрібні спільні зусилля обох сторін, обмін інформацією і позитивне налаштування. Батьки мають відчувати себе партнерами школи.

Гіє Ассер дійшла висновку, що «керувати занадто багато не потрібно. Краще більше працювати. Владу треба передавати всім учителям, які працюють у школі, та учням. Адже разом із владою ви передасте відповідальність. А чим більше відповідальних людей у школі, тим краще. Це

приносить результат. Вчителі починають читати більше педагогічної літератури, цікавляться дослідженнями. З'являється більше лідерів» [5].

У НВК «Школа-ліцей №6 ім. Назарія Яремчука в Тернополі понад тисяча учнів і 90 учителів. Але тут, окрім рутинних процесів, примудряються робити навчальні дні цікавішими, а вчительську роботу – приємнішою. Порадами, як можна урізноманітнити навчання, директор цієї школи Олександр Остапчук ділився на міні-(не)конференції *EdCamp* у Кривому Розі. Серед названих директором 21 поради, саме десята близька до теми нашої статті, у якій говориться, що в школі «є звання „шкільний професор». Воно присвоюється вчителю, який бездоганно знає предмет, навчає дітей і *приємний у спілкуванні*. І найголовніше – не носить каменя за пазухою (так у Положенні й написано). Це звання довічне. Щороку ця людина отримує премію 1000 гривень. Поки в нас два таких учителя» [12].

Виходячи із зазначеного вище, підкреслимо, що комунікативна компетентність тягне за собою ефективність спілкування, яке виступає як універсальна форма самої управлінської діяльності. Змістом професійно-педагогічного спілкування керівників ЗЗСО є організація взаємовідносин за допомогою різних комунікативних засобів.

Висновки. Перспективи подальших досліджень. Таким чином, комунікативна компетентність керівників закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи повинна сприятливо впливати на психологічний клімат педагогічного й учнівського колективів, на результативність педагогічної діяльності, на модель поведінки у закладі, а також на ступінь емоційного й мотиваційного фону. Крім того, дозволяє вдосконалювати професійну компетентність, що має бути природною потребою для кожного керівника ЗЗСО. Однак для того, щоб дана потреба стала значущою, необхідно створювати організаційні та освітні умови.

У перспективі вбачаємо керівників ядром змін у закладах загальної

середньої освіти: необхідно постійно мотивувати своїх підлеглих до вдосконалення професійної майстерності.

Використана література

1. Баровська А., Коваль І. Комунікативний і комунікаційний: обсяг та межі понять. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 15, 2016. С. 145–155.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: [монографія]. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
4. Білик Н.І. Розвиток комунікативної компетентності вчителів в умовах Нової української школи. *Модернізація змісту освіти в контексті полікультурного середовища та реалізації ідей Нової української школи* : матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. (15–16 березня 2019 року). Кременчук : ПП Щербатих О.О. 2019. С. 82–83.
5. Гупало Галина. 5 правил директора естонської школи, які варто запозичити. URL : <https://osvitoria.media/experience/5-pravyl-dyrektora-estonskoyi-shkoly-yaki-varto-zapozychyty/> (Дата звернення: 22.06.2019).
6. Конечкая В.П. Социология коммуникации. Москва : Международный университет бизнеса и управления, 1997. 302 с.
7. Пашко Л.А. Ларіна Н.Б., Руденко О.М. Комунікативна компетентність керівника : [навч.-метод. матеріали] / упоряд. Г.І. Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.
8. Приходько В.М., Приходько М.І. Комунікативна компетентність керівника навчального закладу як підґрунтя професійної культури спілкування. *Управління школою*. ТОВ «Вид. група «Основа». № 28–30, жовтень 2017 року. С. 25–30.
9. Редько Сергій. Комунікативна компетентність як основа успішної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія і практика (серія: педагогіка)*. 2017. № 3 (58), С. 116–122.
10. Смирнова Е.А. Формирование коммуникативной компетентности. Теория и практика проблемы : [монографія]. Шуя : Изд-во «Весть»; ГОУ ВПО ШГПУ, 2006. 256 с.
11. Ткач Т.С. Комунікація як інструмент дослідження сучасних культурологічних та музикознавчих процесів. URL : <http://www.stationline.org.ua/kultura/112/20863-komunikaciya-yak-instrument-doslidzhennya-suchasnix-kulturologichnix-ta-muzikoznavchix-procesiv.html>.
12. Топол Вікторія. Школа, в якій захоплюю: 21 порада від директора. URL : <https://nus.org.ua/articles/shkola-v-yakij-pryyemno-21-porada-vid>

директора/ (Дата звернення: 22.06.2019).

13. Українське ділове мовлення. URL : Глава: § 42. правопис складних ...studentus.net/book/1-ukrayinske-dilove.../47--42-pravopis-skladnix-prikmetnikiv.htm... (Дата звернення 16.06.2019).

14. Фігура Надія, Якимович Тетяна. Інноваційні методики розвитку комунікативної компетентності студентів. *Педагогічні інновації у фаховій освіті* : зб. наук. праць. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2018. Вип. 1 (9). 220 с. С. 182–189.

15. Bilyk N.I. Communicative competence as a professional quality of teacher for general secondary education // Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine : [monograph] / edit. S.T. Zolotukhina, I.M. Trubavina. Vienna: Premier Publishing, 2019. P. 191–201. ISBN 978-3-903197-55-8.

References

1. Barovska A., Koval I. Komunikatyvnyi i komunikatsiinyi: obsiah ta mezhi poniat. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Vyp. 15, 2016. S. 145–155.

2. Batsevych F.S. Narysy z lnhvistychnoi prahmatyky: monohrafiia. Lviv : PAIS, 2010. 336 s.

3. Batsevych F.S. Osnovy komunikatyvnoi lnhvistyky : pidruchnyk. 2-he vyd., dop. Kyiv : VTs «Akademiiia», 2009. 376 s.

4. Bilyk N.I. Rozvytok komunikatyvnoi kompetentnosti vchyteliv v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly. Modernizatsiia zmistu osvity v konteksti polikulturnoho seredovyscha ta realizatsii idei Novoi ukrainskoi shkoly : materialy II Mizhn. nauk.-prakt. konf. (15–16 bereznia 2019 roku). Kremenchuk : PP Shcherbatykh O. O. 2019. S. 82–83.

5. Hupalo Halyna. 5 pravyl dyrektora estonskoi shkoly, yaki varto zapozychyty. URL : <https://osvitoria.media/experience/5-pravyl-dyrektora-estonskoyi-shkoly-yaki-varto-zapozychyty/> (Data zvernennia: 22.06.2019).

6. Konetskaya V.P. Sotsiologiya kommunikatsii. Moskva : Mezhdunarodnyy universitet biznesa i upravleniya, 1997. 302 s.

7. Pashko L.A. Larina N.B., Rudenko O.M. Komunikatyvna kompetentnist kerivnyka : navch.-metod. materialy / uporiad. H.I. Bondarenko. Kyiv : NADU, 2013. 76 s.

8. Prykhodko V.M., Prykhodko M.I. Komunikatyvna kompetentnist kerivnyka navchalnoho zakladu yak pidgruntia profesiinoi kultury spilkuвання. Upravlinnia shkoloiu. TOV «Vyd. hrupa «Osnova». № 28–30, zhovten 2017 roku. S. 25–30.

9. Redko Serhii. Komunikatyvna kompetentnist yak osnova uspishnoi upravlinskoї diialnosti kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu. Pedahohichni protses: teoriia i praktyka (seriia: pedahohika). 2017. № 3 (58),

С. 116–122.

10. Smirnova Ye.A. Formirovanie kommunikativnoy kompetentnosti. Teoriya i praktika problemy : monografiya. Shuya : Izd-vo «Vest»; GOU VPO ShGPU, 2006. 256 s.

11. Tkach T.S. Komunikatsiia yak instrument doslidzhennia suchasnykh kulturolohichnykh ta muzykoznavchych protsesiv. URL : <http://www.stattionline.org.ua/kultura/112/20863-komunikaciya-yak-instrument-doslidzhennya-suchasnix-kulturologichnix-ta-muzikoznavchix-procesiv.html>

12. Topol Viktoriia. Shkola, v yakii zakhoplyvo: 21 porada vid dyrektora. URL : <https://nus.org.ua/articles/shkola-v-yakij-pryemno-21-porada-vid-dyrektora/> (Data zvernennia: 22.06.2019).

13. Ukrainske dilove movlennia. Hlava: § 42. pravopys skladnykh ...studentus.net/book/1-ukrayinske-dilove.../47--42-pravopis-skladnix-prikmetnikiv.htm... (Data zvernennia 16.06.2019).

14. Fihura Nadiia, Yakymovych Tetiana. Innovatsiini metodyky rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv. Pedahohichni innovatsii u fakhovii osviti : zb. nauk. prats. Uzhhorod : DVNZ «UzhNU», 2018. Vyp. 1 (9). 220 s. С. 182–189.

15. Bilyk N. I. Communicative competence as a professional quality of teacher for general secondary education // Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine : [monograph] / edit. S.T. Zolotukhina, I.M. Trubavina. Vienna: Premier Publishing, 2019. P. 191–201. ISBN 978-3-903197-55-8.

Надежда Ивановна Билык

доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры педагогического мастерства и инклюзивного образования, Полтавский областной институт последипломного педагогического образования им. М.В. Остроградского, г. Полтава, Украина

КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ЗАВЕДЕНИЙ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

Аннотация. Актуализируется важность развития коммуникативной компетентности руководителей учреждений общего среднего образования в условиях Новой украинской школы.

К условиям развития коммуникативной компетентности как составляющей профессиональной компетентности относим осмысление руководителем важности коммуникативной компетентности в управленческой деятельности, умение моделировать коммуникативные ситуации, обеспечивающие свободный процесс общения в педагогическом

и ученическом коллективах; повышение его профессионализма; саморазвитие коммуникативных способностей. В условиях Новой украинской школы процесс развития коммуникативной компетентности руководителей учреждений общего среднего образования осуществляется с помощью новых технологий обучения, иницирующих их деятельное самообразование, организационную культуру, мотивацию, развитие личностных качеств, которые позволяют выстраивать стратегическую и тактическую траекторию развития профессиональной компетентности. Определена коммуникативная компетентность руководителей учреждений общего среднего образования как качество ценностной личностно-профессионального образования, что помогает налаживать отношения и в сфере межличностного взаимодействия, и в сфере делового общения, поэтому акцентировано внимание на исключительной значимости этого компонента в развитии личности руководителя.

В дальнейшем планируется раскрыть возможности, открывающиеся перед учреждениями общего среднего образования в условиях Новой украинской школы, эффективность деятельности которой зависит от уровня развития коммуникативной компетентности их руководителей.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, руководители учреждений общего среднего образования, Новая украинская школа.

Nadia Iv. Bilyk

Professor of the Department of Pedagogical Skills and Inclusive Education,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, M.V. Ostrogradsky
Poltava Regional Institute of In-Service Teacher Training, t. Poltava, Ukraine

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF LEADERS STAFF OF GENERAL SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. The importance of the development of communicative competence of the heads of institutions of general secondary education in the conditions of the New Ukrainian School is underway.

To the conditions of development of communicative competence as a component of professional competence include understanding the leader of the importance of communicative competence in management, the ability to model communicative situations that provide a free communication process in the pedagogical and student groups; increase his professionalism; self-development of communicative abilities. Under the conditions of the New Ukrainian School, the process of development of communicative competence of heads of institutions of general secondary education is carried out with the help of new learning technologies that initiate their active self-education, organizational

---

culture, and motivation, development of personal qualities, which allow developing a strategic and tactical trajectory of development of professional competence. The communicative competence of the heads of institutions of general secondary education as the quality of value personal and professional education, which helps to establish relations in the field of interpersonal interaction, and in the sphere of business communication is determined, which is why the emphasis is on the exceptional significance of this component in the development of the personality of the head. In the future it is planned to disclose the opportunities offered by the institutions of general secondary education in the conditions of the New Ukrainian School, the effectiveness of which depends on the level of development of the communicative competence of their leaders.

Key words: communicative competence, heads of institutions of general secondary education, New Ukrainian School.

*Стаття надійшла
до редакції
17 березня 2019*